

Заготівля живців плодових дерев для щеплення та їх зберігання

Щеплення плодових дерев – це, як операція. А до операції треба готуватися завчасно: вибрати і підготувати «пацієнта» – підщепу; зібрати потрібні інструменти і матеріали; заготовити ті найважливіші «органи», які, будучи «пришиті», повинні облагородити скромну безпородну підщепу. Ці «важливі органи» – живці. Або, іншими словами, – відрізки однорічних пагонів з тих дерев, які ви задумали поселити в своєму саду.

Все, начебто, легко й зрозуміло: зрізав найкрасивіший на вид пагін з потрібного дерева – ось і готовий черешок для щеплення. А ні – не все так просто.

Великі секрети маленького черешка

Здавалося б, що таке шматочок гілочки? Але ми ж знаємо, що в крихітний відрізок пагону з 2-3 бруньками природа вклала дивовижну здатність народити нове повноцінне дерево, передавши йому всі властивості материнської рослини. І якщо вже ми вирішили докласти свої руки до створення нових сортів у своєму саду, то до заготівлі цього відрізка – черешка треба підійти з усією відповідальністю і з повагою. Давайте подивимося, що підказують нам Природа і багаторічний досвід садівників.

Що потрібно знати при заготівлі живців для щеплення:

- Живці нарізають з перевірених на сортність і врожайність стійко плодоносних дерев і чагарників. У такому випадку садівник точно знає, що він буде прищеплювати на базову рослину.

- Для живців вибираються добре визрілі однорічні пагони.

- Найкраще вибирати пагони із зовнішніх частин крони дерев, добре освітлюваних сонцем.

- Краща сторона дерева, звідки будуть нарізати живці – південна. Пагони, що ростуть на південній стороні, мають короткі міжвузля і добре розвинені вічка в пазухах листків.

- Найякісніші живці – з пагонів середнього ярусу. Верхні пагони надто товсті і потужні для щепи, а нижні характеризуються маленьким приростом.

- Заготовлюючи живці вишні, треба мати на увазі: на однорічних вишневих пагонах багато квіткових бруньок, тому треба вибирати пагони з молодих дерев, де квіткових бруньок поменше, і робити живці достовірніше – близько 65-70 см.

Коли і як заготовляти живці? Як правило, живці для щепи з наступним зберіганням заготовляють протягом року двічі: в кінці осені (початку зими) і в кінці зими (ранньою весною). Багато садівників віддають перевагу осінній заготовці. Її проводять після того, як закінчився листопад, коли вже «вдарили» перші значні морози (близько -15°C). Рослини до цього часу вже перейшли в стан повного спокою, пагони загартувалися, а попутно відбулося певне знезараження (грибки і мікроби від морозу гинуть). Якщо восени живці заготовити не вийшло (а для початківців садівників справа ця вельми поширена, зрозуміла і з'ясовна;), їх можна нарізати і – в кінці зими, і ранньою весною. Багато для цього не потрібно: секатор, трохи садового вару або фарби. У місцевості, де зими не надто морозні, і температура не опускається нижче -20°C , проблем з прищеплювальним матеріалом взагалі не повинно бути. У цих краях живці можна нарізати в будь-який зимовий день. Якщо ж зима супроводжувалася сильними морозами, треба буде обов'язково перевірити, чи не вимерзли пагони. У новачків-садівників часто виникає питання: як визначити, чи достатньо зволожений субстрат, в якому зберігаються живці, чи він не занадто сухий або мокрий. Є такий простий народний тест: ви набираєте рукою субстрат (пісок, тирсу і так далі), стискаєте його в кулаці і, якщо волога відчувається, але вода не капає – значить, вологість «підходяща», нормальна. Деякі садівники радять покласти в пакет вологу чисту тканину або взагалі

спочатку загорнути живці у вологу тканину або папір, а потім упакувати в пакети. Це допоможе підтримувати необхідну вологість повітря. Інший варіант – живці запарафінувати повністю або тільки з кінців, потім обернути в зволожену тканину або папір і в такому вигляді помістити в поліетиленовий пакет, який зав'язати нещільно, залишивши невеликий отвір для повітрообміну. А деякі садівники для «більшої вірності» зберігають особливо цінні живці у великих картоплинах. Просто встромляють живці в неї, поміщають в пакет – і на холод! Що може статися з прищеплювальним матеріалом за довгі місяці зберігання? Та що завгодно: живці можуть запліснявіти, підпріти, вимокнути або висохнути. У будь-якому з цих випадків вони стануть непридатними для щеплення.

• Вимерзання

Трапляється при впливі низьких температур. Підмерзлі живці для щеплення вже не годяться. Щоб цього не сталося, потрібно стежити за тим, щоб живці знаходилися під достатнім шаром снігу (тирси, листя, землі і т.д.). Застереження: не можна зберігати живці в морозильній камері!

• Висихання

Засохнути можуть підмерзлі живці. Або ж пагони, заражені грибковими інфекціями (моніліозом, наприклад). У процесі зберігання такі живці гинуть і, звичайно, засихають. Щоб цього не сталося, потрібно закладати на зберігання здоровий матеріал.

• Підпрівання

Може статися, коли через надмірну вологість і недостатньо низьку температуру бруньки або камбій починають виходити зі стану спокою. У цей момент вони практично беззахисні перед грибками і бактеріями, які дуже швидко вражають тканини. Щоб цього не сталося, потрібно дотримуватися температурного режиму і не допускати зайвої вологості.

• Запліснявіння

Виникає, якщо на черешках утворюється конденсат – він провокує розвиток цвілі на корі. Щоб не допустити цього, треба уникати випадання конденсату. При появі перших ознак цвілі необхідно прибрати конденсат і викупувувати живці у водному розчині йоду спиртового (1%) або ж в 3% розчині мідного купоросу.

• Вимокання

Якщо живці тривалий час перебувають у воді, вони гинуть від нестачі кисню.

• Проростання

Може статися, якщо навколишня температура підвищилася до позначки в +4 ... + 6 ° С. На жаль, це говорить про невдачу – пророслі живці для щеплення вже не придатні. У будь-якому випадку, якщо черешки зберігаються в приміщенні – погребі чи холодильнику, на веранді або балконі, – періодично (не рідше одного разу на 3-4 тижні) потрібно перевіряти їх стан. Якщо потрібно – зволожити тканину, пісок або тирсу, прибрати цвіль і провести дезінфекцію, скорегувати температуру і так далі.

Коли настане час щеплення? До щеплення плодкових дерев зазвичай приступають у квітні (травні), коли в підщепі почнеться активний сокорух. Для успішного зрощення живців з підщепою дуже важливо, щоб щепка ще перебувала у спокої, а підщепка – уже в активному стані. Тому живці до останнього моменту тримають в холодному сховищі! І діставати їх з такого укриття потрібно не раніше, ніж за добу перед щепленням. Виняток становитимуть ті живці, які зберігалися в замерзлій тирсі – вони «дістаються на світ божий» всією замороженою грудкою за двоє, а то й три доби, тому що природне відтавання проходить досить довго.

Як перевірити цілісність живців?

- Кора черешка на вигляд повинна бути свіжою і гладкою. Якщо вона зморщена або виглядає сухою – можливо, черешок загинув
- При згинанні черешок повинен бути пружним і досить еластичним. Якщо при спробі згинання черешок хруснув і надламався – він зиму не пережив
- При поперечному зрізі оголена деревина повинна бути світло-зеленою і свіжою. Якщо вона коричнева і млява – держак для щеплення не годиться
- Бруньки повинні щільно сидіти на черешку (пагоні)
- Лусочки бруньок на вигляд повинні бути гладкими, на дотик – еластичними
- При розрізі бруньки уздовж зріз повинен бути зеленим (світло-зеленим), без жодних коричневих включень.